

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose

Natura 2000-område nr. 232
Habitatområde H232

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose
Natura 2000-område nr. 232
Habitatområde H232

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø, Tåstrup Mose.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Lyseng Allé 1
8270 Højbjerg
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-559-5

ISBN nr.

978-87-7091-560-1

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Tåstrup Sø med Lillering Skov i baggrunden.

Fotograf: Christian A. Jensen, NatureEyes.

Resume:

Natura 2000-plan for Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose (nr. 232).

Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	8
Igangværende pleje og genopretning	10
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	10
<i>Vurdering af tilstand</i>	11
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	14
Målsætning	16
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	17
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	18
<i>Modstridende interesser</i>	19
Indsatsprogram	20
<i>Generelle retningslinjer</i>	21
<i>Konkrete retningslinjer</i>	22
<i>Forslag til virkemidler</i>	22
Sammenhæng og synergi med vandplan	22
Strategisk miljøvurdering	23
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

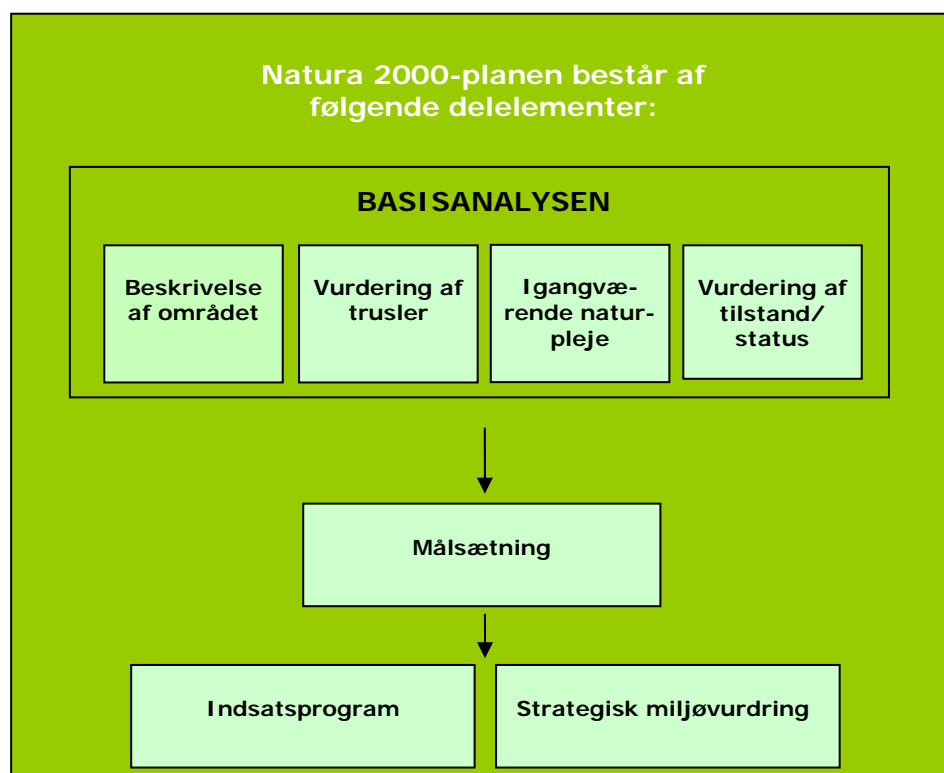
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Natura 2000 plan

henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Århus Bugt og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 135 ha. Der er ikke statsejede arealer inden for området. Området afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H232. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Natura 2000 plan

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 232		
Naturtyper:	Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Hængesæk (7140)	Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Bøg på muld (9130) Ege-blandskov (9160) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Sumpvindelsnegl (1016)	Odder (1355)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegnings-grundlaget for Natura 2000-området.

Natura 2000-området består af to separate dele med Lillering Skov og Tåstrup Mose i den nordlige del og Tåstrup Sø og den fredede Stjær Stenskov i den sydlige del.

Skovene Lillering Skov og Stjær Stenskov ligger dels på småkuperet dødislandskab, dels på siderne af Århus tunneldal, mens Tåstrup Mose og Sø ligger i bunden af tunneldalen.

Lillering Skov og Stjær Stenskov er begge domineret af bøg, mens lysåben stilkegeskov og nåletræsplantage udgør en mindre andel af det samlede skovareal på i alt ca. 85 ha. Bøgebevoksningerne er primært af muldbundstypen, og de er generelt tætte, hvorfor urtelaget ofte er dårligt udviklet. I Lillering Skov indgår desuden avnbøg som skovtræ, og der findes mange smalle slugter med ask, der skaber en afvekslende og varieret skovstruktur. Skovene rummer partier med meget lang skovkontinuitet.

Sydøst for Lillering Skov ligger Tåstrup Mose, som for store deles vedkommende er bevokset med tætte krat af pil og rød-el. Mosen indeholder rester af rigkær med blandt andet engblomme og majgøgeurt, der dog er truet af tilgroning med høje urter og græsser. I mosen findes mange gamle tørvegrave, som er delvist overgroet med vegetation (hængesæk), og her findes bl.a. alm. blærerod og krebseklo.

Den lavvandede og næringsrige Tåstrup Sø er en del påvirket af tilførte næringsstoffer og er under tilgroning. Vandet er dog forholdsvist klart på grund af åkander, der lukker for lyset og dermed skygger eventuelle alger bort. Mellem søen og Stjær Stenskov ligger kildevæld og rigkær.

*Tåstrup Sø med åkander og med ellesump og pilekrat langs bredden.
Foto: Christian A. Jensen, NatureEyes.*

I de lysåbne moser findes en bestand af sumpvindelsnegl, som er forholdsvis sjælden på landsplan. Odderen er registreret i og ved Tåstrup Sø. Søens omgivelser er yngleområde for flere sjældne fuglearter.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se www.naturstyrelsen.dk.

Natura 2000-området ligger i Århus og Skanderborg Kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Århus Bugt.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Natura 2000 plan

Arealreduktion/fragmentering Arealerne af rigkær, kalkoverdrev og surt overdrev er meget beskedne, og forekomsterne ligger isolerede og delvis usammenhængende. Arealet med rigkær, kildevæld og overdrev er især formindsket ved tilgroning med træer og buske samt tidligere dræning og opdyrkning. Den lille delbestand af odder i området er delvis isoleret og består kun af ganske få individer, og spredningsvejene til den nærmeste bestand (i Brabrand Sø og Lyngbygård Å) er usammenhængende. Mulige levesteder for sumpvindhalsnegl er få og usammenhængende. Arten er derfor ligeledes truet af fragmentering.

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle rigkær og kildevæld og kalkoverdrev og sure overdrev. For de mere kvælstoffølsomme naturtyper hængesæk og kransnålalge-sø er højeste tålegrænse overskredet på hele arealet. Næringsstofbelastning er også en trussel mod skovnaturen, idet den høje ende af tålegrænseintervallet er overskredet i hele skoven. Næringsstofbelastningen af Tåstrup Sø og de mindre søer i området sker endvidere fra landbrugsområder og fra tidligere udledninger fra spredt bebyggelse samt lokalt fra fodring af ænder.

Fodring af ænder medfører lokalt en væsentlig belastning med næringsstoffer på småsøer.

Foto: Christian A. Jensen, NatureEyes.

Tilgroning med især høje urter udgør et problem for hele arealet med kildevæld, rigkær, sure overdrev og kalkoverdrev. Manglende eller utilstrækkelig græsning eller høslætsdrift er årsagen. Tilgroning af Tåstrup Sø med tagrør og åkander reducerer den åbne vandflade og udbredelsen af undervandsvegetation. Levesteder for sump-

Natura 2000 plan

vindelsnegl påvirkes negativt af tilgroning med vedplanter og tagrør i de lysåbne mose- og engarealer.

Uhensigtsmæssig hydrologi som følge af dræning udgør en trussel mod områdets rigkær. Afvanding er ligeledes en trussel for sumpvindelsneglens levesteder. Nuværende og tidligere tiders reguleringer og vandløbsvedligeholdelse betyder, at mange af vandløbene inden for området er præget af generelt dårlige fysiske forhold – og at mange af de vandløbsnære naturarealer er udtørrede.

Uhensigtsmæssig drift Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. I området er der registreret trusler fra intensiv skovdrift i form af forstyrrelse af jordbunden ved kørsel i skovbunden i bøg på muld samt elle- og askeskov. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Invasive arter i form af opvækst og spredning af rynket rose på overdrevsarealerne udgør et problem for den naturligt hjemmehørende plantevækst på arealerne.

Igangværende pleje og genopretning

Der er indgået aftaler om miljøvenlig drift og pleje i form af afgræsning eller høslæt på en mindre andel af områdets kortlagte, lysåbne naturarealer.

En væsentlig del af Stjær Stenskov er omfattet af en ældre, fredning, der sikrer bevarelsen af skovens stenstrøning. Fredningen indeholder ikke plejebestemmelser.

Der er fremsat fredningsforslag, der omfatter Natura 2000 områdets 2 delarealer og det mellemliggende areal. I forslaget indgår forbedrede adgangsforhold og bestemmelser om ekstensiveret landbrugsdrift samt skovdrift efter naturnære principper.

Hvis forslaget vedtages er der gode muligheder for at skabe naturmæssig sammenhæng og gode spredningsmuligheder mellem de to adskilte dele af Natura 2000-området.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

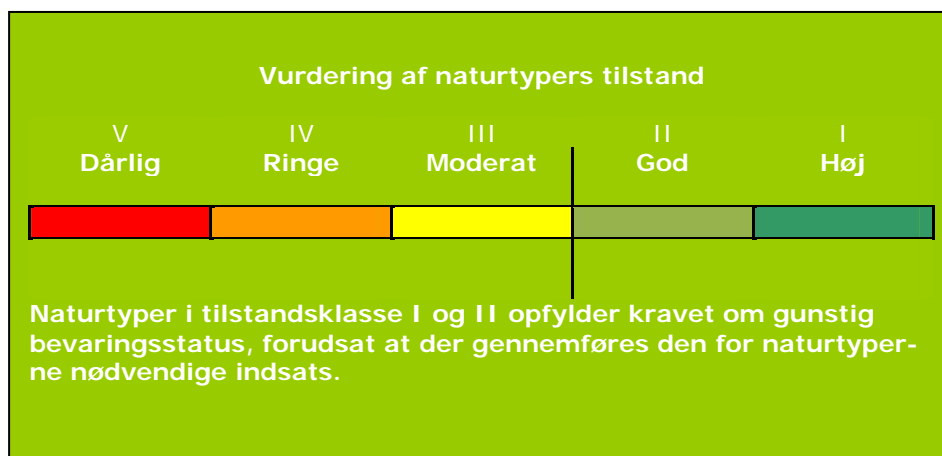
Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

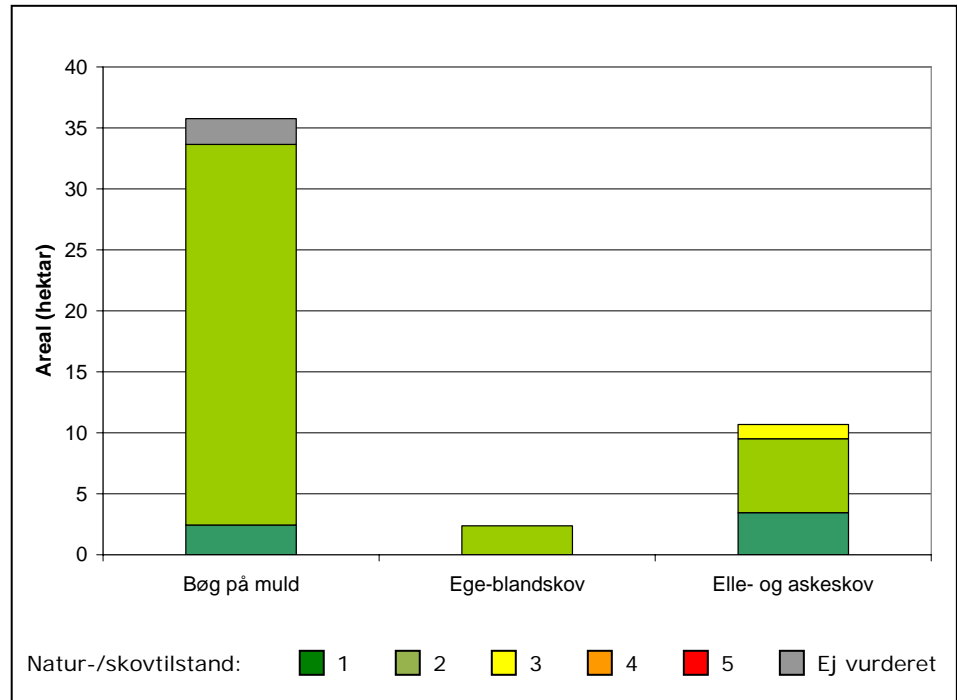

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

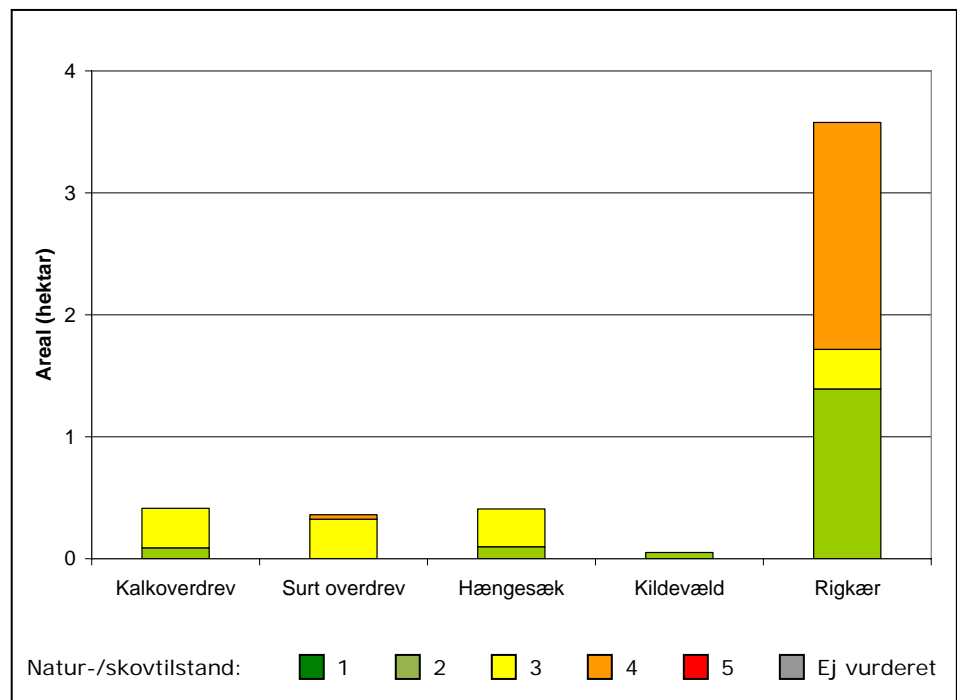
Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4a og 4b er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Natura 2000 plan

Figur 4a. Skovtilstand for de af Natura 2000-områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet.

Figur 4b. Naturtilstand for de af Natura 2000-områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Natura 2000 plan

turtyper, som er tilstandsvurderet.

I det følgende nævnes eksempler på tilstandsvurderinger i området (se figur 3).

Skovnaturtyperne har for størstedelen af arealerne god-høj skovtilstand (klasse I-II) og ca. halvdelen af arealerne har høj artstilstand (artsklasse I). Et mindre areal med elle- og askeskov er i ugunstig skovtilstand (klasse III), hvilket skyldes en moderat struktur (strukturklasse III).

Et delareal af bøg på muld er endnu ikke tilstandsvurderet.

For kalkoverdrevenes vedkommende er strukturen ugunstig på $\frac{3}{4}$ af arealet på grund af tilgroning, mens artstilstanden er god på $\frac{3}{4}$ af arealet. Den samlede naturtilstand er ugunstig på $\frac{3}{4}$ af arealet. Der er således stadig arts-mæssigt potentiale for gunstig naturudvikling, men strukturforholdene afslører et stort plejebehov. For surt overdrev er både struktur og artsindhold ugunstigt på grund af tilgroning og næringsstofpåvirkning.

På hængesæk er strukturforholdene gode på hele arealet, mens de karakteristiske arter ikke er så udbredte, og $\frac{3}{4}$ af arealet har et ikke tilfredsstillende artsindhold (artsklasse III). Dette gør, at den samlede naturtilstand trækkes ned og er ugunstig på det meste af arealet.

I den eneste kortlagte forekomst af kildevæld er strukturforholdene høje (strukturklasse I), og der er forekomst af en del karakteristiske arter (artsklasse II). Med fortsat lysåbne forhold kan den gode naturklasse (II) formentlig fastholdes.

Rigkærene i området har meget forskellig naturtilstand. 60 % har ugunstige strukturer (strukturklasse III-IV) på grund af tilgroning. På $\frac{1}{3}$ af rigkærsarealet er indholdet af karakteristiske arter godt (artsklasse II). Der er således et stort plejebehov, men arts-mæssigt potentiale for gunstig udvikling.

En mindre andel af områdets små søer/vandhuller er kortlagt og tilstandsvurderet.

Ved denne kortlægning blev der registreret følgende:

1 vandhul med naturtypen næringsrig sø. Naturtilstanden er vurderet til moderat (naturtilstand III) for denne forekomst.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Natura 2000 plan

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- *Odder, arten er under spredning, og bestanden er stigende i Jylland.*

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- *De 2 søtyper på grund af stor belastning med næringsstoffer (både luftbåren og tilførsel fra overfladevand, dræn og fosforfrigivelse fra søbunden m.v.).*
- *De 2 overdrevstyper, da typernes arealer generelt er små og fragmenterede, laveste ende af tålegrænseintervallet for luftbåret kvælstofbelastning (N-deposition) er overskredet, og da der er problemer med tilgroning og manglende eller utilstrækkelig græsning.*
- *Hængesæk, fordi den højeste ende af tålegrænseintervallet for luftbåret kvælstofbelastning (N-deposition) er overskredet, og fordi der er problemer med tilgroning med vedplanter.*
- *Rigkær og kildevæld, fordi den laveste tålegrænse for luftbåret kvælstofbelastning (N-deposition) er overskredet på hele arealet, fordi arealerne er små og fragmenterede, og fordi der forekommer tilgroning som følge af manglende eller utilstrækkelig græsning eller høslæt.*
- *De 3 skovnaturtyper, fordi den højeste ende af tålegrænseintervallet for luftbåret kvælstofbelastning (N-deposition) er overskredet.*

Prognosen er ukendt for:

- *Sump-vindelsnegl (arten er registreret ved punktovervågning, men forekomsten inden for området er ikke endeligt kortlagt)*

Lysåben bøgeskov på muldbund dominerer Lillering Skov. Der er naturlig opvækst af avnbøg i den artsrige skov. Foto: Lasse Werling.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal end-

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

videre fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største areal- andel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram.

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

- *Det overordnede mål for området er:
Skovnaturen i Lillering Skov og Stjær Skov sikres en god-høj naturtilstand.
Tåstrup Sø opnår at have en artsrig undervandsvegetation med forekomst af flere af naturtypens karakteristiske arter. God vandkvalitet er en forudsætning for dette. Søen og de til- og fraførende vandløb opnår at udgøre et godt levested for odderen. De omgivende lysåbne naturtyper sikres en god-høj naturtilstand og her sikres der velegnede levesteder for sumpvindelsneglen. Riggær og kalkoverdrev prioriteres højt. Naturtypernes areal søges derfor øget, og der skabes sammenhæng mellem forekomsterne.
Områdets økologiske integritet sikres i form af en - for den enkelte naturtype - hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne*

Baggrund for den overordnede målsætning:

I området er der specielt fokus på de artsrige løvskove, sammenhængene mellem de små, lysåbne naturarealer og på Tåstrup Sø. Området indeholder et potentiale for udvidelse af

arealet af den truede naturtype rigkær.

*Tåstrup Sø set fra syd med Lillering Skov i baggrunden. De 2 dele af Natura 2000-området adskilles af arealet mellem søen og skoven.
Foto: Lasse Werling.*

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 området: Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose, skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose, skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for sumpvindelsnegl og odder stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngre- og fourageringsområder.*

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Natura 2000 plan

- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med rigkær søges øget med i størrelsesordenen ca. 4 ha og kalkoverdrev søges øget med i størrelsesordenen ca. 1 ha, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, og således at de nuværende forekomster om muligt sammenkædes. Tilsvarende søges de små forekomster af surt overdrev og kildevæld udvidet og om muligt sammenbundet med øvrige lysåbne naturarealer.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Rigkær og kalkoverdrev har på nationalt og regionalt niveau haft stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 1 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram" er rigkær og kalkoverdrev derfor opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af de to naturtyper.

Nord og syd for Tåstrup sø har arealerne med rigkær tidligere været mere udbredte. En del af disse arealer er nu groet til med skovsump. En forøgelse af rigkærsarealet kan derfor måske betyde en mindre indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne elle- og askeskov (og skovbevokset tørvemose, som dog ikke er på udpegningsgrundlaget for området), hvor skovnaturtyperne er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hvor der er tale om meget unge birke- og ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær, prioriteres hensynet til at skabe større, sammenhængende arealer med rigkær. Gamle og veludviklede forekomster af elle- og askeskov og skovbevoksede tørvemoser skal som hovedregel bevares.

Vandplanens målsætning om at ændre vandløbsvedligeholdelsen i Tåstrup Bæk vil kunne medføre vandstandsstigning i Tåstrup Sø og i de tilgrænsende rigkærsarealer. Da naturtypen rigkær er en del af udpegningsgrundlaget for området, og da det er en truet naturtype, skal naturtypen prioriteres og det sikres, at rigkærsarealet ikke reduceres.

Rydning af skovbevokset tørvemose eller elle- og askeskov med henblik på genskabelse af rigkær kan ske under forudsætning af, at det samlede areal af skovnaturtyperne opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Med tiden vil de gamle tørvegrave i Tåstrup Mose gro til med hængesæk. Dette er en naturlig udvikling, som vil betyde en reduktion af arealet med sønaturtyper. Denne udvikling skal ikke forhindres.

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Natura 2000 plan

Det vurderes, at der ikke i øvrigt er modstridende Natura 2000-naturinteresser i realiseringen af denne Natura 2000-plan.

Rigkær i Tåstrup Mose ved sydkanten af Lillering Skov – nu under fremskredet tilgroning, så rigkærets lyskrævende blomsterplanter er truet. Foto: Lasse Werling.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i rigkær, kildevæld, hængesæk samt i levesteder for sump-vindelsnegl. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder for sumpvindelsnegl og odde.*
- 1.5 *Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til odde-rens sårbarhed overfor forstyrrelser.*
- 1.6 *Invasive arter som rynket rose bekæmpes og deres spredning forebygges så vidt muligt og vha. bedst kendte metoder.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomsterne af rigkær, kalkoverdrev, surt overdrev og kildevæld søges udvidet og sammenkædet, hvor det naturmæssigt er muligt (se pkt. 4).*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Det samlede areal med rigkær og kalkoverdrev søges fordoblet til samlet ca 8 ha ved at indføre hensigtsmæssig drift på arealer med potentiale for udvikling af naturtyperne og i videst muligt omfang således, at den eksisterende fragmentering af forekomsterne mindskes. Tilsvarende søges arealet med surt overdrev fordoblet til samlet ca. 1 ha og arealet med kildevæld søges fordoblet.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunalbestyrelserne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

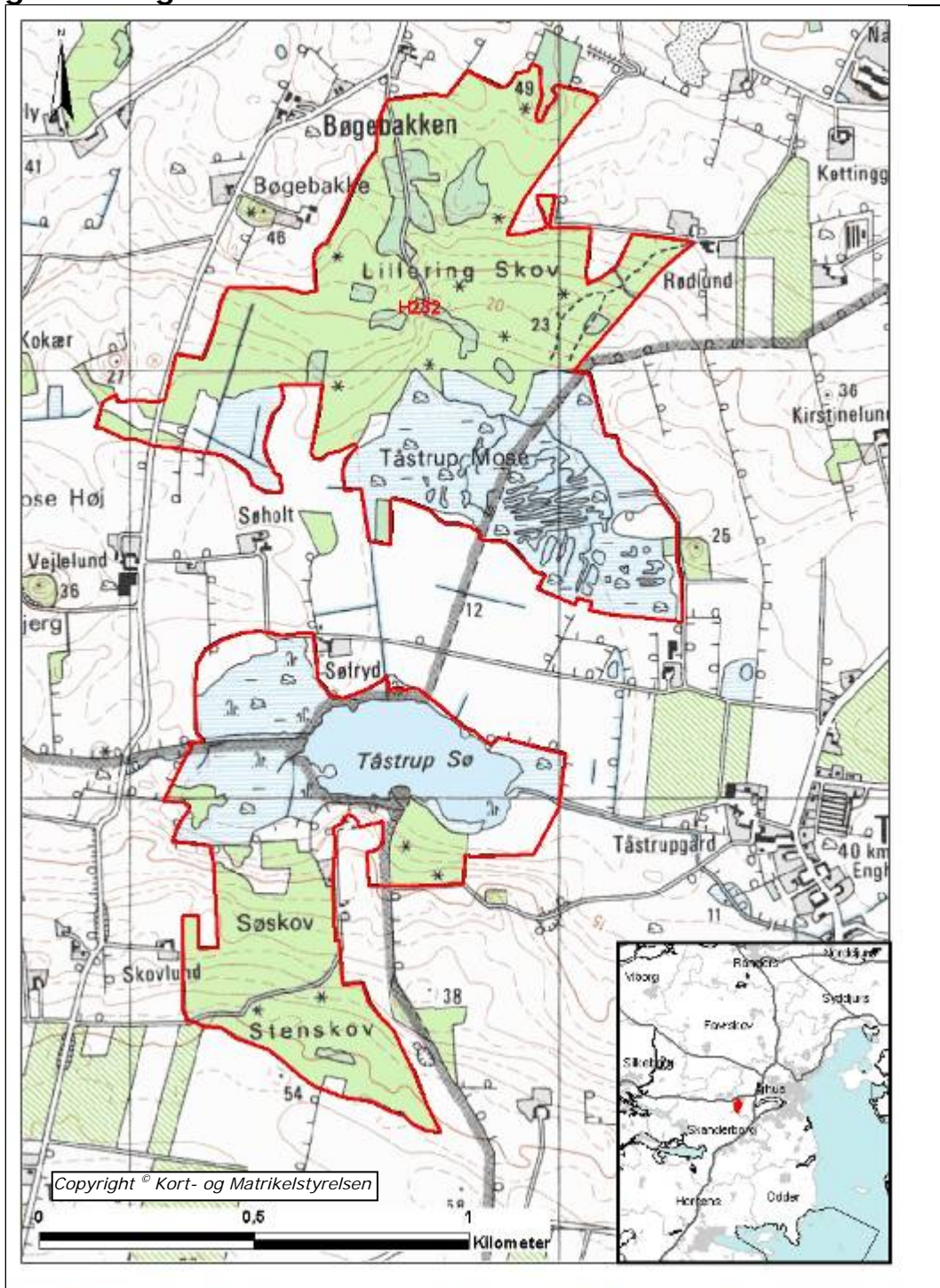
Planlagt indsats efter vandplanen, der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand-og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. N232

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitat-område H232 (rød afgrænsning). Øvrige Natura 2000-områder er vist med sort på oversigtskortet.

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område

Bilag 2 indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. For- uden et direkte tab af naturareal,

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

foringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats

og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinsskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

**Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. 232 Lille-
ring Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose**

- kan læses på Naturstyrelsen hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk